

REPRESSIIVSETE seaduste tõttu kukub Eesti konkurentsivõime üha allapoole

Heade inimeste riik

Allar
Jõks

teenusmajanduse koja juhatusel liige

Mul on põhiseaduslik õigus unistada riigist, kus valitseb headuse presumptsioon ja seaduste loomise lähtepunkt ei ole tõdemus, et ettevõtja on rahvavaenlane.

Iga maksumaksja on nurjatu – just sellisest arusaamast lähtub rahandusministeeriumis treititud käibemaksuseaduse muudatuse eelnõu. Jõustumisel sunniks seadus ettevõtjaid täiendavalt deklarerima ostjate ja müüjate lõikes arveid, kui kogusumma on vähemalt 1000 eurot. Muudatuse eesmärk on kergendada varjatud käibe avastamist ja fiktiivsete arvete tuvastamist.

Eelnõust ei olekski ehk mõtet pikalt heietada, kui see ei oleks kulminatsiooniks tervele reale ohtlikele tendentsidele Eesti õigusloomes. Näiteks puudulik mõjude analüüs, ettevõtja kohtlemine suurema ohu allikana ja bürokraatia suurenemine.

Läbimõtle mata seadustega ei ole võimalik luua soodsat ärikliimat. Eesti jätkab rahvusvahelise konkurentsivõime

edetabeli Doing Business 2014 andmetel aeglast langemist. Lohutust ei paku ka võrdlus Leedu ja Lätiga. Esimene on meist kaugemale mööda kihutanud ja Läti hingab kuklasse.

Maksavad kõik

Rahandusministri sõnul riivab täiendav deklareerimine ainult maksupetturite huve. Piinlik tunnistada, aga eelnõu riivab kõiki minu tuttavaid ettevõtjaid, keda küsitlesin. Vähemalt 1000 euro suuruste tehingute kajastamise kohustus suurendab halduskoormust, sest muuta tuleb infosüsteeme, soetada tarkvara või palgata juurde töajõudu, et edastada tehingupõhist informatsiooni.

Mis see maksab? Rahandusministeeriumi arvates on kulude suurust keeruline hinnata. Loomulikult on keeruline, kui eelnõu sünnib kabinetivaikuses ametniku omaenese tarkusest. Kaubandus-tööstuskoja hinnangul oleksid suurematel ettevõtetel ühekordsed raamatupidamisprogrammi arendamisega seotud kulutused suurusjärgus 2500–12 000 eurot. Juhul kui süsteem on arendatud konkreetse ettevõtte vajadusest lähtuvalt, võib kulu ulatuda 15 000–20 000 euroni. Kas seda on palju? Kindlasti mitte nende jaoks, kes maksumaksja rahakotti käsutavad.

Ligi kümme aastat tagasi oli käibemaksuseaduses säte, mis maksupettuste tõrjumise eesmärgil keelas käibemaksu mahaarvamise, kui kauba või teenuse maksustatav väärtus ületas 50 000 krooni ja selle eest tasuti sularahas. Riigikohus leidis, et suurte tehingu-

te sularahas tasumise korral ei ole käibemaksu mahaarvamise õiguse äravõtmine maksupettuste tõkestamiseks ja avastamiseks proportsionaalne abinõu, ning tunnistas selle kehtetuks. Millel põhineb usk, et seekord samamoodi ei lähe?

Põhiseadusliku kooskõla tagamiseks tuleb uurida, milline on muudatuste mõju käibemaksupettustele. Konstitutsioonilises õigusemõistmises on aastatega kujundatud praktika, et põhiõiguste piiramisel tuleb valida vähem koormav meede. Eelnõu seletuskirjast ei selgu, kas on mõni teine ettevõtjaid vähem koormav vahend, mis aitab samal ajal vähendada maksupettusi. Seletuskiri ei veena, et muudatusega saavutatakse midagi rohkemat kui ausate maksumaksjate halduskoormuse suurendamine. Eelnõu autorite mõtteviisi silmas pidades võiks järgmine samm olla iga raamatupidaja juurde ettevõtja kulul videokaamera paigaldamine.

Aastaid õigusloome trende jälgides ei tundugi enam üllatav, et vähem koormava abinõu põhimõtet järgitakse järjekindlalt küll riigikogu liikme staatuse kujundamisel (immunitet!) ja erakonna positsiooni kindlustamisel, kuid mitte ettevõtluskeskkonna loomisel.

Selgitusi pole

Seletuskirjast ei leia näiteid riikidest, kus sarnasel moel maksupettustega võideldakse. Lätis kehtib kohustus deklaroida kõik 1000 latti ületava ostu- ja müügiarved. Kui statistika on kõikvõimas, ei veena arvud, et Lätis oleks sel-

line sund aidanud maksulac- kumist parandada või maksu- pettusi vähendada.

Finantskriisi ajal kostus otsustajate leerist arvamusi, et põhiseadus ei tohi takista- da õigete otsuste elluviimist. Kui põhiseadust pidada dekla- ratsiooniks, siis on seadusand- ja tõesti oma seaduste põhi- seaduspärasuse ainus kohtu- mõistja. Kuidas aga paistab seadusemuudatus EL-i õigu- se valguses? Euroopa Komis- jon esitas 23. oktoobril uue standardse käibedeklaratsioo- ni ettepaneku, mis lihtsustaks aruandlust ja vähendaks ette- võtjate kulusid kuni 15 miljar- dit eurot aastas. Käibemaksu-

seaduse muudatus sellega ühte sammu küll ei astu. Isegi kui kasina ja usina liikmesriigina võib Eesti teatud piirides luba- da julgust ujuda vastuoolu, jääb küsimus, millises suhtes on muudatus valitseva koaliti- siooni lubadustega.

Valitsuserakondade programmis on lubatud vähen- dada bürokraatiat ja aruandlust. Ainult naiivne võiks pärast kõike arvata, et seda mõeldi tõsiselt.

Teenusmajanduse koja arva- tes tuleb eelnõu parendamise- ga veel vaeva näha. Analüüsi-

ma peaks, millises ettevõtlus- sektoris ja millistel asjaoludel on maksupettuste risk suurim. Seejärel on võimalik kehtestada piiranguid ja kohustustusi, mil- le teravik ei ole suunatud kõi- gile ausatele maksumaksjatele.

Õigusemeistritele soovitan aga lugeda Andrus Kiviräha „Maailma otsas. Pildikesi hea- de inimeste elust”. See aitaks mõista, et häid Eesti inimesi ei pea otsima maailma otsast. ●

Sama mõtteviisi järgi võiks järgmine samm olla videokaamera iga raamatupidaja juures.